

CSONTOS JÁNOS

*Közel/ítések*Oláh János *Közel* című regényének motívumaira

Lehelet szaga, nedvessége.
A percek állnak, nem szaladnak.
 Megvéd a konyha szűrkesége.
 Veszélye nem ér e kalandnak.

Hóval tömött a malomárok,
alatta elmúlt nyarak avarja.
 Az ajtórésen fagy szivárog,
 de a küszöböt már a tavasz kaparja.

Maskarák jönnek, boszorka-hadak,
 csizmájuk vasa nagyot koppan,
s örvénylenek spirál-gomolyban
 a mennyezet füstös égboltja alatt.

Magam vagyok a félszek éjén,
az idő mindig csak mélyebbre ás.
S tagadnám, de a sejtek mélyén
 ott bizsereg a porló hamvadás.

*

Csak ami elveszett, az érdekel.
Vonszalom magam ősztől őszig,
mert felhalmozni a télre kell.
 A csalás valahol itt kezdődik.

Szél dobálja a diófa ágait,
elfogy a bátrak minden érve.
S hasztalan bújssz a benti zugba itt:
 összefut a bútorok éle.

Kapok az elszőkő irányok után,
s hiába sápad el a Nap,
 erős színek vonaglanak,
tapogatózom vaksin és sután.

Ellenséges közeg vagyunk –
jobb félnünk a gyanú tornyait.
Körülölel a halálra unt
 keserű illat, alkonyodik.

*

A szél álmodó kelmébe bagyulál.
Összecsusszan a képzelt s a való,
tápázkodik a megjósolt halál,
 szitálni kezd a szürkület, mint a hó.

Gyöngye szellő lengeti létem,
 függöny árnytanca a falakon.
Nem kínoz immár gyarló szemérem,
szívverésem is lusta-katatón.

Monoton mondatról mondatra szédülök
 a betűk halvány csipketengerén,
 a dél sárga fénytócsájában ülök
 a műhelyzajok tengerfenekén.

Kúttükör villant felém egy homlokot
Golgoták megkínzott egére,
megemelném a fejemet legott:
ím, Mária kékje és fehére!

*

Égzeng az ordastorkú tél. *De élek.*
 Árokipart füve. Diófalomb. Esélyek.
 A szelíd marton libák legelnek,
 hulló tolluk az ég előtt lebeg.

Lányok, kezükben kanna nyikorog.
 Friss tej illata. Taplógomba-eres deszkán
 öregek, arcukon ráncok, *múlt korok,*
 bor pirosa a *szűnyogos* verandán.

Az ajtórésen fénycsík bukik át.
 Bokámat a döngölt föld hűvöse csiklandozza.
Nyárikonyhánkba sűrül a világ:
 fehér terítő, lábasok piros zománca.

Hanyattfekve nézem, az összezúzott
 magasság mivé lett. *Legyez a lapu.*
Oly messzi a darázs-fészeknyi falu,
s Isten volnék, de csöppet se túlzok.

*

*

A sötétkék, hűvös üvegéjszakában
nem találjuk a régi helyünk.
Tespédünk az alvadt vér szagában.
Sípoló hiány. Lebegünk.

Sivár igazság: csak az számít, aki hallgat.
Jólesik a felejtés szeszélye.
Magába fordul, ki befordul a falnak.
Megérint a semmi lüktetése.

Szent Antal a szemközti falon. Mögötte
egy nemlétező tenger felszíne vibrál.
Vibráló mászlét, por csíkjai. Körötte
kékesszürke, pamutszerű homály.

A levegő valótlan tisztaságban
ég. Ez nem az az út, amire vártam.
A semmi zenéje, e luciferi dallam
feloldódik a siketnéma vágyban.

Ajtók csapódnak, valaki kopog.
Mindenki egyedül, szingli-rokonok.
Pórusok. Árkok. Szántás sebei.
Esővájta horhosok repedései.

Hirtelen tör rá arcomra a szél. Sprőd
erőszakának bölcsen engedek.
Szétfoszló, menekülő esőfelhők
csordái tarkázzák az eget.

Az emlékezet mezsgyéjén visszatalálok.
Ünnep van, reggel, süt a nap.
Rám köszön egy névtelen zarándok.
Felé fordítom az arcomat.

Fölfelé szabadon lobban a tekintet.
Elhagynak és velünk maradnak, de száz
bolygó-pályán hullt angyalok keringnek.
Kísértő táncuktól nincs szabadulás.

PÓSA ZOLTÁN
**Visszatérés a közel
és a régmúlt álmországából**

Ezt az írói arcképet Oláh Jánosról a *Közel* (Szépirodalmi, 1977) és a *Visszatérés* (Szépirodalmi, 1979) című regények alapján 1979-ben írtam, de ekkor az írást megrendelő Palócföld nem merete közölni, főként a szovjet hadseregére vonatkozó passzus miatt (kurzíválva), s egy évvel később már úgy sem jelenhetett meg, hogy az említett passzusok kimaradtak az írásomból (1980-as kísérlet a Kortársnál).

Eredeti, sokoldalú tehetség – gyakran elhangzó szavak, amelyek újra meg újra felfényeződnek, ha érdemes egyéniségre alkalmazzuk őket. Oláh János, a fiatal magyar költő-író (alkotóként „fiatal”, magánemberként „fiatalabb”: Nagyberkiben született 1942-ben) rászolgál az elismerésre. Műveire tekintve először a sokoldalúság tűnik szembe. Két színművét (*Utazás, Kényérpusztítók*) még az Universitas, a budapesti egyetemi színjátszó kör mutatta be. Versei könyv alakban először a nagy visszhangot keltő *Elérhetetlen*

föld – Kilenc költő versei (1969) című antológiában láttak napvilágot. Első önálló kötete, a *Fordulópont* 1972-ben jött ki. Későbbi regényeiben kialakult szemléletmódjának csirái már az intellektuális, ugyanakkor társadalmi problémákra is érzékeny költeményekben is megmutatkoznak.

Oláh János a harmincon túli fiatalok táborába tartozik. Harmincnyolc évesen azért nem nevezhető későn érkezőnek, mivel ez a korhatár sajnos lassan természetessé válik az újonnan jelentkező írónálköltőknél. A kivételek szinte egy az egyben a szabályt erősítik – idézhetjük sandán az elcsépelet szólásmondást.

„Láncon posztószürke / város / elővezet / még az esedékes / fölfordulás / előtt” (*Önarckép*). A félelem, a nagyvárosi léttől való szorongás Oláh János lírájának is kulcsmotívuma. Karcsú, aforisztikus vers, egyetlen meghökkentő metafora logikáját gondolja végig a költő, a töredéksorok szaggatottsága fokozza a látomásos kifejezőerejét. E rettegés teljesebb, majdnem ciklusnyi megfogalmazása *A Szarka Város* költött formavilágon belüli hömpölygésében testesül. Avantgárd kiáltvány-szerű hangnem ötvöződik a jó értelemben vett nyelvi burjánzások, metaforabokrok kifejező rendszerével. A fegyelmezett, visszafogott versek kemény hangzásához képest oldottabbnak